

baixa en mans dels Guilds, suprimint l'empresari; sempre ha estat inferior a la xifra presupostada, i aquesta xifra ja era inferior a la que pogués donar el contratista més moderat. L'estalvi per casa edificada ha estat de 200 a 500 lliures esterlines.

Els Guilds havien construït, amb l'ajut del Govern, 1.812 cases fins al febrer de 1923.

D'Anglaterra passà el Guild al continent. A Itàlia, les cooperatives locals de construcció, es reuniren en la "Federazione italiana cooperativa edilizia", avui també en plena decadència pel nou ordre polític. Però on arrelaren és a Alemanya, on en 1922 n'hi havia 250, amb un total de 25.000 obrers, i havien edificat 14.000 cases.

Nosaltres no hem tingut ni tenim una actuació tan afinada del nostre braç popular; li ha mancat llibertat per estructurar-se en coses definitives, li ha mancat seny per domptar la seva impulsivitat rebel. L'única força eficaç que ha actuat és aquesta acció isolada de l'home que ha construït la seva barraqueta com un primitiu i com un nàufreg. Estructurem-la, doncs, i menem-la a bon port. Acceptem com a bo l'informe i projecte del Dr. Pons i Freixas i de l'arquitecte Sr. Martino.

Al capdavant, amic Tragant, no privarem que hi hagi barraques. Malgrat la multiplicació de llars obreres en ciutats que han curat millor d'aquest problema, com Londres, com Viena, hom no ha pogut foragitar-les. I no han pogut foragitar-les mai perquè són filles, precisament, de la força de la ciutat: representen la seva invasió dels camps veïns. Els barraquenys són els colonitzadors ciutadans que marxen terres enllà a aplanar el camí de la ciutat, i, com la de tots els colonitzadors, llur habitació és provisional; més tard vindran les construccions definitives i nobles. El grup primitiu de barraques serà després suburbi, mitjans de comunicació l'uniran amb el centre; una vida agitada trasbalsarà la quietud dels primitius habitants. Tanmateix, l'home inventa poques coses noves i els fets històrics, i àdhuc els prehistòrics, es repeteixen massa sovint potser.

El que tenim d'evitar amb totes les nostres forces, per poca que sigui la nostra sensibilitat, és que vesteixi el caràcter invasor de la ciutat mateixa; que lluny de significar plètor, sigui,

com entre nosaltres, corc que la podreixi l'enament; que en lloc d'ésser avançades de la civilització, sigui retorn a la barbàrie.

* * *

En el meu article proposava que s'aprofités l'enterniment del nostre poble pels hortets populars. El meu amic Tragant valora l'espai ocupat i el calcula com una pèrdua. No pensaven així els anglesos durant la guerra, puix que impulsaren d'una manera sistemàtica l'establiment d'aquests horts populars—"allotments"—com un mitjà per lluitar contra la crisi de l'alimentació. Adhuc arribaren a l'expropiació forçosa per aconseguir aquest propòsit. Es gloriejaven justament d'assolir, per mitjà de prèdiques i lleis protectores, l'enorme quantitat d'un milió d'"allotments" entre Anglaterra i el País de Galles. Algunes ciutats construïren els "Parcs de cultius" que no són altra cosa que hortets particulars amb camins i avingudes que donen al ciutadà esplai i conhort ensems que sol i aire lliure.

I es comprèn que l'entusiasme els arborés en comprovar la producció extremada d'aquests hortets. Segons una Memòria de Mr. G. H. Olivier del "Municipal Technical Institute" de Belfast, la producció d'aquest tros homeopàtic de terra—les dimensions dels hortets anglesos oscil·laven entre 335 i 200 metres quadrats—era suficient per a proveir, durant tot un any de verdures i durant mig any de patates, una família de 5 individus. L'hort que aconseguí en 1917 el premi—perquè s'havien creat premis per a llur expandiment i eficàcia—de la "Scottish National Union of Allotments Holders", que pertanyia a un cultivador d'Edimburg, havia produït 700 quilos d'aliments, la meitat patates, i no tenia més de 200 metres quadrats d'extensió.

No és pas terreny perdut el que es dedica al cultiu en aquestes parcel·les que es concedeixen a l'obrer ciutadà per al seu gaudi i ajuden a satisfer les seves necessitats; puix que l'obrer el fa produir doble o triple que un pagès, perquè hi dedica vint vegades més d'esforç. I aquesta producció seria augmentada encara quan la seva llar, modesta, humil, però digna, s'aixequés entremig d'aquell mocador de terra. Cal pensar que totes les seves hores de lleure serien llavors esmerçades en el conreu i embelliment del seu hort; hores que l'arrencarien potser de dèries i de vicis